

tum. Opposita sententia, quæ cum SS. Thoma, et Bonaventura tenet, solam Consecrationem esse de essentiâ hujus Sacrifici, est communior inter Scholasticos, et saltuum non minus probabilis, ac altera. Fundamentum est : tum quia in sola consecratione, non autem in consumptione exercet actionem sacrificandi in persona Christi : tum quia essentia sacrificii debet esse in actione, ex cuius termino possit esse particeps populus Christianus Sacrifici : Non potest autem fieri particeps rei, qua tamquam terminus resultet ex sumptione Sacerdotali : Ergo non sumptio, sed sola consecratio est de essentiâ hujus Sacrifici incertum. Tum, quia si sumptio sacerdotalis esset pars essentiæ, Christus non immolarebat sub omnibus accidentibus, sub quibus consecratur, sed sub illis tantum, sub quibus sumitur a Sacerdote : tum denique, quia nulla est actio ad

id aptior consecratione ; nam ex vi consecrationis Christus mactatur ut victimâ incurante, et mystice, quatenus ex vi verborum separatur corpus a sanguine, et sanguis a corpore, ut essent separata, nisi per concomitantiam naturalem aliunde connecterentur : Ergo, etc. Haec utrinque perquam probatiliter dicuntur; et rem aucti mihi telisse Suarez videtur, cum disp. 75, sect. 5, docet, utrumque modum potuisse commode a Christo institui, idque sibi esse certissimum. Quod autem de facto Christus instituerit in hoc, non esse certum, cum voluntas Christi, ex qua sola id pendat, non satis nobis nota sit; quamvis ob rationes, et dicta Patrum ibidem adducta, magis inclinet in partem posteriorem. Nec ultra hic in controversia fidei requiritur, cum de ipsa Sacrifici substantia summus sit omnium Theologorum consensus.

VINDICÆ

PRO LIBRO PRIMO

DE SACRAMENTO POENITENTIAE

Ad CAPUT VIII.

Bellarum. : Quæstio prima est : An poenitentia signis externis manifestata, accedente ad eam verbo absolutionis, sit sacramentum novæ Legis proprie dictum? Catholici affirman : hæretici negant. Amesius. 1. « Disputant Scholastici sub tripli genere : quatenus est virtus : quatenus est sacramentum. Signa autem externa, per quæ manifestatur, nihil magis pertinent ad sacramenti naturam, quam gratiam et virtutem. 2. Accessio verbi absolutionis pertinet non tantum ad poenitentia, sed et ad fidem gratiam, et magis propriæ ad fidem : Nihil est igitur in ista constitutione cause, quod ullo modo favet Poenitentia sacramento » : Resp. : Assumunt ista plane voluntarie sine ulla probatione ; quorum falsitas in decursu patet. Certum est omnibus Catholicis, et nisi fallor, plerisque etiam Lutheranis, et Calvinistis, conversionem ad Deum, per se loquendo, posse adequate per actus internos perfici, nec indigena actu externo, sive penitentis, sive ministri, absolutionis verba pronuntiantis.

Porro non sunt hic in limine dissimulanda mendacia, et calumnia Lutheri, Philippi, Calvini etc., que ingenti numero recitat, et profligat Bellarm. cap. 2. usque ad 7. Amesius, vero plane ad ea silendo videtur agnoscere, ea pro merito esse a Bellarm. excusa. Excedit autem imposturaram et calumniarum numerus facile quadragesimum, et quibus juvat paucas has adnotare, utrique Patriarchæ fere communes : « Nos poenitentiam in externis ponere : fidem in ea,

et promissionem non curare : de interiori mentis renovatione, et vera correctione mirum apud nos silentium : penitentem debere esse incertum de remissione peccatorum : nos docere, Christum satisfecisse pro originali; pro actualibus nos ipsos satisfacere : Nos in hoc sacramento nullam facere mentionem meritorum Christi; Papam dicere : (Nemo extra me, meas claves, et Missas potest opem ferre ; Christus, et fides hic nihil possunt conferre ; Christus est ebrios, stolidus, fatuus, et obtitus, quantum potest ligandi cum Clavibus mihi tradidit : Qui non adorat ventri mei crepitus, peccatum mortale committit, et dignus est inferno) ; Apud Papistas nulla fit Christi, aut fidei mentio, sed sperat quisque se propriis operibus delere omnia peccata coram Deo. Enumeratio peccatorum in confessione precepta est simpliciter impossibilis etc. » Quid est syphontane, imo satanice mentiri, si hoc non est?

Ad CAPUT X.

I. — Probatur Catholica veritas ex Joan. xx. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis etc.* Ex istis verbis colligitur symbolum divinitus institutum, et promissio gratiæificantis. Cum enim Dominus dederit Apostolis potestatem dimittendi peccata hominibus, dubitari non potest, quin signo aliquo externo eam potestatem exerceri voluerit : neque enim alias homines corporei intelligentiæ possent, sibi remitti peccata. Nulla hic est « conjectura incerta », ut ex voce colligitur male fingit Amesius. Falsum est : « nullum symbolum certum institutum ex

verbis Christi colligi posse consequentia aliqua logica necessaria». Sic enim logice inferimus: Omne signum sensibile significativum, et effectivum gratia est sacramentum novae Legis proprium dictum! Sed remissio peccatorum a Sacerdotiū pœnitentiis verbis legitimis collata, est signum sensibile significativum, et effectivum gratia: Ergo. Perspicua falsitas est, cum ait Amesius: « Nihil ibi vel dicitur, vel inuitu[m] de pœnitentiis magis, quam de fide ». Nihil enim ibi de fide aperte dicitur, sed ea tantum presupponitur, ut in omnibus aliis sacramentis. Eque falsum est quod addit: « Sensus horum verborum sequit late debet extendi, ac illorum, Luce ult. v. 47. et II Cor. v. vers. 49. Vel sola illa verba: Quorum retinueritis peccata, retentes sunt, manifeste ostendunt, longe laius patere, qualemcumque Evangelii enuntiationem a remissione peccatorum, vel retentione. Ex tot falsis assertis, quid mirum, quod homogeneam hanc conclusionem inferat: Magna igitur cum violentia ad sacramentum Pœnitentiae restringuntur; quod vel etiam tale fingitur, quale numquam legitum, vel Christum, vel Apostolos unquam administrasse ». Resp.: Christus sine sacramentis remittebat peccata ex potestate excellentiae. Apostolos non legi administrasse hoc sacramentum quid mirum, cum peccatores ad Christum conversos accesserat priu[m]m] reconciliari per Baptismum? Et quid necesse fuit id scripto tradere, etiam si quis post Baptismum lapsus in mortale, fuisset ab Apostolorum aliquo absolutus? Quamquam et hoc factum esse circa inexistens Corinthium, haud obscurare insinuat II Cor. ii. vers. 10.

II. — Confirmatur ex ipsa Protestantum doctrina: Quia signum pœnitentiae, quod peccator ostendit, dum petit absolutionem, cum verbo: *Ego te absolvō*, sacramentum censendum est, adversariorum opinione, quamvis verbum illud: *Ego te absolvō*, esset quedam annuntiatio Evangelii ad excitandam fidem instituta, Amesius negat hoc sequi, eo quod « requiratur institutio Dei, et ut fiat nomine Dei ». At haec non desunt etiam iusta adversarios, ut in casu supponitur a Bellarmine. Unde vana est evasio.

III. — Sicut potestas remittendi infidelibus peccata sine sacramento Baptismi non exercetur; ita nec potestas remittendi fidelibus; ac proinde reconciliatio fidelium post

Baptismum, sacramentum quoddam est. Amesius 1: « Peccata remittendi infidelibus nulla est in Ecclesia potestas ». Resp.: Si accipiat « infideles » in sensu composito, perspicue nugatur Amesius: si in sensu diviso, impie negat Ecclesie, quod pie Christus contulit. Amesius 2: « Ante Baptismum peccata possunt, et solent in adulis remitti: fides enim, et remissio sua natura conjunguntur: Sed inter fidem, et Baptismum interstitium aliquod temporis intercurrit ». Resp.: Possunt, fateor, cum perfecta contritione, que volum sacramenti Pœnitentiae includat; non solent vero, quia perfecta contrito oppido raro est in primo ad Christum se convertentibus. Fides vero illa specialis Lutherano-Calvinistica non tollit, sed angel peccata. Quod addit Amesius, peccata Baptismum sequentia remitti virtute Baptismi continuta, infra seorsim refelletur. De Eucharistia id falsum esse, jam supra vidimus.

IV. — Potestas clavium h[oc] loco SS. Apostolis data est, ut Catholic[i], et heretici concedunt: Potestas autem clavium non est ad Baptismum necessaria (cum etiam iaci, etiam non Christiani, et feminis aliquando baptizare possint); Ergo haec potestas datur Ecclesie prepositis, fideles certo ritu reconciliandi post Baptismum.

V. — Denique definitio sacramenti supra ab Amesio admissa, aperissime quadrat in confessionem pœnitentiae, et verbum absolvens, quia signa sunt gratiae justificantis. Quid enim confessio significat, nisi animi renovationem? Quid vero absolutio, nisi peccati ipsius relaxationem? Esse autem id signum practicum, et efficax, ex eo intelligimus, quia falsum esse non potest, quod Veritas dixit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur etc.* Amesius aliud effugium hic non inventi, nisi illa jam supra exussa. Frustra requirit ad omnia sacramentum, elementum sensibile, a verbis sensibilibus distinctum. Confessio auricularis infra probabit ex verbo Dei. Sed premi nos vult Amesius hac præcipue questione: « Cum juxta nos non remittantur peccata, nisi per mutationem aliquam realem, et justitiam infusam; quomodo vel confessio, vel absolutione est causa efficientis, et physica, idque ex opere operato justitiae infusæ? » Resp.: Haec interrogatio abunde in superioribus soluta est. Diverticula modo libuit Amesio captare, et dissimilare, quæ deinceps Bellar-

minus ex ipsis Calvinii definitione evincit, et ex sensu SS. Patrum, quorum testimonio hic recitantur.

Ad CAPUT XI.

I. — Objiciunt heretici: « Pontificis de sacramento Pœnitentiae suspensam tantum, opinionemque varietate confusam, ac turbatam habent doctrinam. Nulla est enim particularia materia, formæ, aut effecti hujus Sacramenti, de qua Scholastici consentiant inter se ». Resp.: Insulsitas, imo fatuities hujus objectionis in superioribus excusa est. Verissime Theologi omnes Catholic[i] summum consensu Pœnitentiam sacramentum esse docent; etsi non convenient, quid in eos sit sacramentum tantum, quid res tantum, quid res simul et sacramentum; quod nihil ad fidem, et ad rem, de qua cum hereticis disputamus, pertinet, sed ad exercitationem scholasticam.

II. — Obj. « In Pœnitentia sacramento nullum est visibile signum sacramentale ». Resp.: Debet Amesius ante omnia cum suo Calvin ex SS. Scriptura probare, requiri ad rationem sacramenti Novæ Legis signum stricte visibile, nec sufficere signum quodvis exterior, sive oculi, sive auribus perceptibile. Sed loco probationis, qua substitutus, conviciatur Amesius, vocalique « signum conflatum ex variis actibus, quod non sit sensibile elementum : Monstru! » Dissensio Scholasticorum circa partes intrinsecas hujus Sacramenti, nihil ad questionem fidei facit: unde per oppositos Scotti, et Sotii opiniones destrui « verum signum hujus sacramenti », non nisi fatue infert Amesius. Denique aperte falsum est, quod « certum » ait Amesius: « Verba illa: *Ego confiteor, ego absolvo*, nihil aliud significare in sacramento, quam extra sacramentum, ac proinde non esse sacramentalia signa ex institutione Dei ». Negare non possunt Calvinisti, saltem potuisse Christum instituere signum tale practicum, quo posito mox Deus remittat peccata. Tunc autem certum est, praedicta verba significativa remissionem peccatorum, et sanctificationem, si a penitente disposito, et Sacerdotiū legitimate pronuntiata fuerint; non vero si a quibusvis aliis pronuntiantur.

III. — Objic. « Non exstat singularis missio hujus sacramenti propria ». Resp.: Id falsum esse constat ex illo Joan. xx. *Quo-*

rum remiseritis peccata, remittuntur, etc., ut etiam aperte fatetur Apologia Confess. August. c. 43. Amesius: « Illa promissio non magis ad Pœnitentiam, quam ad fidem spectat ». Resp.: Si de fide per charitatem perfecta loquatur, verum quidem est, quod habeat annexam remissionem peccatorum; falsum tamen est id esse vi hujus promissio[n]is sacramentalis.

IV. — Objic. « Pœnitentia non habet tale exterrum, et materiale elementum, quale est in Baptismo, et Eucharistia: Ergo ». Non magis hinc sequitur conclusio intenta, quam ex isto: Amesius non rugit, aut crociat: Ergo non est animal. Frustra nititur, nisi ex S. Scriptura ostendat, Christum non potuisse aliud signum sensibile, nisi in elemento visibili, gratiae effectivum instituere.

V. — Objic. « Pœnitentia Vet. Test. eadem plane fuit eam illa, que in Nov. Test. docetur. Sed illa non fuit sacramentum. Ergo nec haec ». Resp.: Pœnitentia virtus in veteri, et Nova Test. est eadem, quis dubitet? quin et in lege naturæ. At quomodo hinc infertur, Christum non instituisse, aut etiam non potuisse instituere, ut in Nov. Test. imperfectis pœnitentibus non subveniret opere sacramentum hujus? Hallucinatio nonnullorum veterum Scholasticorum nihil taliter Calvinistas, nec nocet ceteris Theologis. Illud vero permixtum, quod Amesius « Nathan propheta » tantum tribuat, « ut instrumentaliter gravissimam peccati remissionem verbo suo fecerit »; id tamen negat Nov. Test. Sacerdotibus; aut si hoc etiam concedat, negat hoc esse sacramentum.

VI. — Objic. « Pœnitentia Nov. Test. ante, et post resurrectionem Christi est eadem omni ex parte: Sed ante resurrectionem Christi non fuit sacramentum: Ergo nec postea ». Resp.: Falsa est major, nisi præcise de sola virtute sermo sit. Ante resurrectionem nulli Christus legitur dedisse potestatem remittendi peccata imperfecte pœnitentibus, conantibus tamen proficer in dilectione Dei. Cum vero Christus dixit Matth. ix. v. 2. Luc. vii. vers. 48. *Remissa sunt tibi peccata*, non ministravit sacramentum; sed quid per excellentiæ potestatem fecerit, annuntiavit. « Mira est hec perversitas non Bellarmino », sed Amesii, cum illum reprehendat, quod in verbis Joan. xx. *Quorum remiseritis etc.*, « ex remissione colligat confessionem », quia peccata non debent remitti, nisi iis, qui se peccata habere,

eaque sibi displicere testantur; hic tamen a Christo ipso peccata remitti velit sine debita confessione; mira, inquam, hic est Amesii vel perversitas, vel stupor, quod non agnoscat, Christo dispositionem poenitentium, quibus remittebat peccata, absque externa confessione fuisse apartem: Sacerdotibus vero (citro miraculis) non nisi extermis signis innotescere potest, adeoque optime ex illa judicaria potestate Apostolis, et Sacerdotibus Joan. xx. data infertur peccatorum confessio, cum aliqui legitime judicari non possit. Achilles itaque, quem jactat « firmum, et nulla ex parte labefactum », vix Theristen est; cum in eo quod maxime probandum erat, misere mendicet principium.

VII. — Objec.: « Ex Apostolorum doctrina, et exemplis, nihil adferri potest ad sacramentum Poenitentiae confirmandum ». Respond.: Sufficit institutio et promissio Christi Joan. xx. quam et Apologia Confess. Augustane cum Lutheru agnoscit, et omnis Ecclesia greca, latina, barbara. Quis ambigit, multa Apostolos et fecisse, et docuisse, quae scripta non sunt? Amesius: « Meminisse debet Bellarm. quod ipsi autem docuerat de effectu Sacram. » lib. ii. cap. 28. Poenitentiam esse sacramentum, quod excellit ceteris omnibus necessitate, solo Baptismo excepto. Huic autem sententia si adjungatur illud, quod idem Bellarm. habet de verbo Dei, lib. iv. cap. 11. Apostolos consuevit omnibus predicare, que omnibus vel necessaria, vel utilia erant; et illa omnia scripta esse ab Apostolis, que ipsi palam omnibus predieaverant, tum hujus subterfugii nuditas omnibus non sponte cœcumentibus statim apparuit ». Resp.: Nullo hic opus subterfugio, ubi omnia belle concidunt. Poenitentia sacramentum non est omnibus, sed tantum iis necessarium, qui post Baptismum lethifere peccarunt. Esto autem sit omnibus saltem utilis ejus notitia, numquid haec sufficienter invenitur in Evangelio; promissa quidem Matth. xviii. instituta vero Joan. xx? an omnes omnia omnibus locis scribere oportebat? Sed jam

S. UNICO.

Gerhardina difflantur.

Gerhardus hic aperte deflectit a doctrina Lutheri, et Apolog. Confess. Augustane,

impugnans hoc Poenitentiae sacramentum vere, et proprie dictum; quam viriliter, et valde, mox patet.

Thes. 3. disp. 14. ait: « Stante haec hypothesis Bellariniana » (quod non male Kemnitius ex Baptismo, et Eucharistia, naturam Sacramentorum in genera investigandam esse censuerit) « non poterit probari, Penitentiam esse sacramentum proprie dictum, cum externum elementum, in propria institutione sede expressum, in poenitentia monstrari minime possit ». Resp. ut supra: probare debebat Gerhardus, visibile elementum, non vero sensibile signum requiri, et sufficere ad rationem sacramenti in generis.

Th. 6. « Signa poenitentiae externa in poenitente, et manu impositio in absolvente, possunt a poenitentia abesse: Ergo non sunt externum symbolum sacramentale ». Simile est argumentum huic: Ablutio, et verba: *Ego te baptizo etc.* possunt ab interna ablutione peccatorum abesse: Ergo ablutione cum formula baptizandi non sunt externum symbolum sacramentale. Numquid satis incepit?

Quæ a th. 7. usque ad 19. producit, tam insula, et puerilia (presentem quæ de Scholasticorum dissensione), ut pigrat referre.

Th. 19. probatur, « Bellarminum non sibi satis constare, ait: Primo statuit, Poenitentiam esse sacramentum Nov. Leg. a Christo institutum, et tamen cap. 19. §. Primus igitur partes hujus sacramenti probare nititur ex Vt. Test. » Resp.: Hec est vel flagitiosa sycophantia, vel puerilis insulsa. Nam in posteriori loco Bellarmin. apertis verbis ait: « Se ostendere velle, contritionem, confessionem, et satisfactionem saltem in genere, actus quosdam virtutis poenitentiae etc. » Quid hoc ad sacramentum Poenitentiae ut sic? Numquid actus illi virtutis poenitentiae, locum habent in omni lege, in, et extra sacramentum?

Quod th. 21. observat Gerhardus: « Bellarmin inter alia argumenta, ad probandum manum impositionem ad sacramentum Poenitentiae non pertinere, etiam hoc affirri, quod Dominus sine hoc rito Matth. ix. et Lue. vii. peccata remiserit, adeoque presupponere, remissionem illam fuisse sacramentalem, quod tamen cap. 11. negat ». Resp.: Bellarm. cap. 15. inde proprie non argumentatur, sed obiter dicit: Nil obstare,

qui sine impositione manum remittantur peccata, sicut Christus fecit, etc. Absolute falsum est quod th. seq. ait: « Qui signis apertis contritionem suam prodit, ille etiam peccata sua confiterit »; etsi verum esse possit, cum aliter confessionem facere nequeat.

Th. 35. sic arguit: « Cum fatente ipsomet Bellarm. poenitentiam, et fidem vivam requiramus, et siue his neminem justificari dicamus; cum reconciliacionem quamdam lapsorum post Baptismum agnoscamus... cum ritum aliquem absolutionis agnoscamus; qua veritatis specie Bellarminus cum Novatianis penitentiam plane negantibus, nos (Lutheranos) conjungere poterit? » Respond.: Bellarminus loquitur iis locis de genuinis Lutheri filiis, qui cum ipso, et August. Confessionis Apologia, penitentiam agnoscunt proprie dictum, et verum sacramentum. De Gerhardo autem, et plerisque omnibus Lutheranis in hoc puncto Calvinizantibus idem pronuntiasset Bellarm. quod de Kemnitio dixit in fine cap. 12. Sapientius igitur Kemnitius fecisset, si cum Apologia Confessionis Augustane, in cuius verba jurarunt, Poenitentiam sacramentum, vere ac proprie dictum adversus Calvinistas (non Catholicorum modo, sed etiam Lutheranorum iudicio, et censura) haereticos defendisset. Haec ipsa notet quoque Titius, qui cum nihil ad rem habaret, affingit Bellarmino id, quod ipse ex sententia Hugonis, et aliorum dixerat.

Ad CAPUT XIII.

Baptismi vim ad omnia totius vite peccata se extendere negant omnes Catholicci: Lutherus, eti initio lib. de capt. Babyl. penitentiam posuisset sacramentum a Baptismo, et Eucharistio distinctum, in fine tamen aquæ aperte negat signum sacramentale in Poenitentia sacramento distinctum a sacramento Baptismi. Quem secutus Calvinus lib. iv. cap. 19. §. 17. damnat illud S. Hieronymi, et aliorum vetus et verum effatum, quod « Poenitentia sit secunda post naufragium tabula; ut plane impium, et inexcusabile, si ex sensu Pontificiorum exponitur, quasi per peccatum deleatur Baptismus, et non potius in memoriam revocandus sit peccator, quoties de remissione peccatorum cogitat etc. ».

Sed veritas Catholicæ suadetur 1. ex typo,

vel exemplo circumcisionis, cuius memoria nusquam in Scriptura proponitur, ut remedium peccatorum. Discrimina inter utrumque sacramentum (circumcisionis, et Baptismi) ab Amesio assignata, hic mere materialiter se habent. Falsum est, circumcisionem etiam ad peccata sequentia se extensisse; neque plus circumcisionis, quam præputiatis perfecte resipiscensibus, et contritis Deuter. xxx. vers. 6. promittitur, ut Ninivitarum exemplo constat.

2. Probatur ex I Joan. i. vers. 9. *Si confiterim peccata, remitti nobis, etc.* Amesius: « Remitti nobis peccata illa docet idem I. Joan. ii. per advocationem illum, quem in Baptismo habemus nobis obsignatum, et proinde vi Baptismi ». Resp.: Hæc est glossa Puritanæ, non textus Apostoli, sed hinc contraria.

3. Prob. Paulus Heb. vi. vers. 6. negat lapsos post Baptismum posse renovari per Baptismum; ubi cum negat impossibile esse iterum renovari per eam penitentiam, que cum Baptismo conjuncta est, necesse est omnino, aut eum negare cum Novatianis reconciliationem, aut cum Catholicis affirmare novum sacramentum a Baptismo distinctum. Et sic Apostolum intelligunt SS. Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, et reliqui Patres, qui summo consensu tradunt id, quod adversarii in Trid. concil. sess. 14. cap. 2. reprehendunt, quod scilicet non sine magnis fleetibus, et laboribus ad eam integratatem reconciliationis pervenire possint, qui post Baptismum penitentiam agunt, ad quem facili negotio per Baptismum ante perseverant. Et hæc traditio Patrum, junctis rationibus mox addendis, evincent hanc veritatem, etiam illæ Apostoli locus ad Hebr. aliam interpretationem commodam admittat. Falsum interim est, quod ait Amesius: « Non nisi de peccato in Spiritum S. loqui Apostolum ». Falsissimum: « Disertis verbis ad memoriam Baptismi remittere Apostolum ». Rom. vi. eos, qui post Baptismum in mortale lapsi sunt, tamquam ad remedium infallibile.

4. Nulla ratio patitur, ut eadem facilitate ignorat Deus iis, qui ignorantem, et qui scientes peccarunt. Non esset quidem « ex ratione de gratia judicandum », si quid securus ex revelatione haberemus: « Sed voluntatem Dei revelatam » diversam Amesius fingit, non ostendit ex S. Codice.

5. Ritus Baptismi, et Pœnitentia habent diversam materiam, et formam : Ergo sunt diversa sacramenta. Diversum etiam habent ministerium ; cum Baptismi in necessitate quisvis mas aut femina : Pœnitentia solus Sacerdos esse queat, ut habet certa Ecclesiæ traditio, et continua praxis.

6. Si Baptismus sacramentum Pœnitentie esset, nullus infans baptizari posset, quia memoriam Baptismi nullus infans retinere potest. Ridiculum est quod ait Amesius : « Facilius infantem recordari posse, quam Ministerum habuisse intentionem baptizandi, et absolvendi ; quam tamen nos ad efficaciam exigimus ». Respond. : Si de infante utroque loquitur, nihil is eorum praestare potest, adeoque fatua est comparatio, utrum facilius possit ; si vero de adulis, recordatio illa sive Baptismi, sive intentionis Ministerii, nihil facit ad rem nostram.

7. Denique : Si Baptismus valet ad peccata future delenda, quaro, an debeat, cum suscipitur ? an post, cum ad memoriam revocatur ? Si prius ? remittuntur peccata antequam admittantur, quod est absurdissimum ; cum sic nulla peccata baptizato nocere possent, adeoque necessario omnes baptizati salvarentur. Si posterius ; iterum duo absurdia sequentur : Nam et incerta erit justificatio, cum ab hominum testimonio pendeat : et pariter tolletur S. Eucharistæ frequentatio, cum ita sufficiere possit memoria spiritualis cibi, aliquando gustati, sicuti sufficit memoria lavaci aliquando suspecti. Ad priorem partem respondet Amesius : « Baptismum delere futura peccata, non complete, sed virtualiter ; compleri autem per fidem et pœnitentiam ». Sed juxta Lutheranos et Calvinistas totum facit fides et pœnitentia : ad quid igitur fingitur memoria Baptismi ? Alterum absurdum ideo non sequi putat Amesius : « Quia justificatio non ita alligatur signo externo Baptismi, ut si quis sine sua culpa illo fraudaretur, non possit participes fieri virtutis ejus ». Verum, ut hoc ita sit, cum homo peccatis pertingit ad contritionem perfectam (quod certe non est omnium), quid fieri imperfici in amore Dei ? « Tertium absurdum, ait, non magis sequi, quam tolli iterationem Eucharistie, ex eo, quod tollatur iteratio Baptismi ». Disparitas est quidem quoad necessitatem inter utrumque, non autem quoad utilitatem, et sufficientiam. Si enim sufficit memoria Baptismi, cur non et memoria Euchari-

stie sumptæ in ordine ad suum quoque effectum : « Memoria illa consolacionis ex spirituali cibo percepta », potest quidem saepe abstrahere ab illecobra peccandi ; at quid hoc ad deletionem peccati admissi ?

Ad CAPUT XIV.

I. — Objiciunt haeretici : « Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvs erit » : haec promissio semper manet. » Resp. : Est promissio conditionata. Amesius : « Promissio salutis, quæ peccatori fit, est conditionata ; sed que credenti fit, est absoluta, quia conditionem requisitum supponit ». Respon. : Neque hoc verum est. Nam etiam que credenti fit, non est omnino absoluta, sed includit omnia ea, quæ fides exigit a nobis facienda, et perseverantia ; aut si interrupta haec fuerit, quiescerit alterum remedium, nempe sacramentum Pœnitentie. Qui enim semel excedit per peccatum mortale a fôrde Baptismi, non potest ad illud redire per solam cogitationem Baptismi ; re ipsa autem baptizari iterum, non licet. Amesius : « Quamvis per solam cogitationem non redditur, reddit tamen per resipiscientem et fidem, ex cogitatione gratia Baptismalis oriundam ». Responso hic est eadem, que nuper ad secundi absurdii effugim.

II. — Objic. « Scriptura de effectu pœnitentiae aliquando loquuntur per futurum, ut Marc. ult. *Saleus erit* : aliquando per presentes, ut I Petri iii. *Salvos nos facit*. Et Ephes. v. *Mundans eam lavacro aquæ*. Ergo Baptismus vim habeat purgandi peccata presentia et futura ». Resp. : Neg. conseq. Nam illud Marci : *Saleus erit*, vel intelligitur de salute in re, et ipsa gloria æterna, quæ utique post futura est, et non est effectus, sed finis Baptismi ; vel accipitur de salute in spe, hoc est, ipsa gratia justificante, et hanc certum est mox subsequi ad Baptismum ; ac proinde esse quidem futuram respectu Baptismi, sed peccatorum præteritorum, non futurorum. Illud I Petri. iii. *Salvos facit Baptisma*, non comparat Baptisma cum peccatis, sed tempus Christi cum tempore Noe, adeoque non est ad rem ; nec plus inde evincit Amesius. Illud Ephes. v. *Mundans eam*, etc. Si referatur ad singulos homines, dicendum est, Baptismum purgare peccata futura mediate, quia per Baptismi characterem jus habet ad sacramentum Pœnitentie, quo peccata etiam mortalia purgantur ; quod

sacramentum percipere nequeunt, nisi ante baptismi, iuxta illud S. Augustini lib. 1. de nupt. et concup. cap. 33. « Quid enim prodesse, vel ante Baptismum pœnitentia, nisi Baptismus sequeretur, vel postea, nisi precederet ? » Amesius contra haec nil habuit, nisi « quod de sacramento Pœni entis adjicitur ». Verum hoc satius probatum est supra.

III. — Objic. « Vis Baptismi in futurum apertissime declaratur Rom. vi. » Resp. : In ordine ad deletionem peccati futuri, ne obscure quidem indicatur, nisi ope omnipotenti illius Quodlibetica Parhermenia. Solum enim ibi docet Apostolus, quomodo debeat caveri peccata. Si tam aperitur ibi habetur thesis Lutherano-Calvinistica, cur non proferuntur verba, aut versus ipsa ? aut saepe non per evidentem consequentiam inferunt?

IV. — Objic. « Per Baptisma communicatur nobis Christi puritas, quæ semper viget ». Resp. : Novum illud imputative justitiae commentum tono IV. excutietur. Illa vero inhærens nobis, et ex merito Christi infusa puritas, seu gratia sanctificans expellit per quodvis mortale, nec restituatur nisi per Pœnitentia sacramentum, saltem in voto habitum, per actum perfecte contritionis.

V. — Objic. Baptismus per peccatum non delet : « Ergo tota vita viam suam poterit exercere ». Resp. : Omnem, nego ; aliquam concedo. Sunt enim in Baptismo. 1. Actio ablutionis, et hec sine dubio, dum efficitur transit. 2. Gratia regenerationis, et haec manet, quamdiu non peccatur mortaliter. 3. Character spiritualis, et hic manet indelebilis, ideoque Baptismus repelli nequit. Hanc veri characterem rejiciunt Lutherani et Calvinisti, ut supra vidimus. Hic jam vellet Amesius ab eo suppetias accipere ; sed ita describit, ut videatur ipse nescire, quid sit illa « relatio characteristica ».

VI. — Objicit : « Baptismus est sigillum fidei pœnitentibus ». Resp. : Hoc commentum de sigillo explosum est supra. Amesius : « Communis est doctrina Scholasticorum, cum, qui fidei accedit ad Baptismum, receidente ficatione accipere gratiam, Baptismi effectum. Non est autem credibile, Baptismum effaciore esse postea in illis, qui fidei accedebant, quam in aliis, qui sincera cum resipiscientia accesserunt ». Resp. : Neg. sequel. Quia cum Baptismus iterari nequeat, per fuit, ut ejus effectus, ob indispositionem

impeditus, aut suspensus, postea secuta debita dispositione, effectum suum habeat. At qui Baptismi primam gratiam peccato mortali prodegit, merito non solius Baptismi memoria, fidei, et qualicunque pœnitentia conjuncta, restituitur in gratiam ; sed ad secundum, et laboriosum Pœnitentia sacramentalis Baptismum remittitur. Gerhardus hic silet.

Ad CAPUT XVIII.

Tribus partitionibus dividit solet Pœnitentia sacramentum. I. Sumitur ab essentia, quæ duabus partibus constat : materia, et forma, hoc est, actibus pœnitentis, et absolutione Sacerdotis. II. Est a materia, quæ tres partes comprehendit : Contritionem, Confessionem, Satisfactionem. III. A ritu, quæ est etiam trimembris : alia est enim pœnitentia privata, alia publica ; et haec rursus solemnis, aut non solemnis. Quod spectat ad partes pœnitentiales, seu actiones in homine pœnitentis necessarias, Catholici summo consensu tres prædictas assignant. Adversari autem aliqui cum Lutherano assignant duas : Contritionem scilicet, et fidem : per illam intelligunt terrores ex minis Legis conscientiae incussas ; per hanc, fiduciam certam remissionis peccatorum. Alii cum eodem Lutherano jam adultere, jungunt duabus prioribus novam obedientiam. Alii denique cum Calvinio constituent duas scilicet : Mortificationem, et vivificationem ; Per illam intelligunt non terrores incussos, ut Lutherani, sed mortificationem vitiorum, et abnegationem sui ; per hanc vero, non fiduciam, et consolationem ex Evangelio, ut Lutherani, sed pius bene vivendi studium. Amesius hic organit quidem, sed quod carpat, et refusat, non invenit, nisi cavillationes meras, dicta Bellarmini versando pro libro. Quid cum est nisi nugari, accipere de virtute, quæ Bellarminus de Sacramento Pœnitentie pronuntiavit ? ipsas adeo Lutheranorum sententias suis glossulis non illustrat, sed pervertit : ac tandem fatetur, nullam in his esse materiam controversie de sacramento Pœnitentie. Jurat interim hic adscribere assertiones Bellarmini de partibus tam quas adversarii, quam quas Catholici assignant.

I. — Terror animo incussus a Lege, non recte inter partes Pœnitentia numeratur. Tum quia Scriptura illos a pœnitentia dis-

tinguit II Corinth. vii. ubi ait, tristitiam, seu molestiam ex minis, et objurgatione oram, esse causam penitentie: tum quia in nulla bona definitione contritionis includuntur terrores: tum quia actus Poenitentiae debent ex virtute penitentie prodire, non vero sic prodeunt terrores; et possunt esse in eo etiam, qui penitentiam nullam agit; etsi interim minime negamus, ejusmodi terrores posse ad penitentiam conducere, et requiri.

II. — Fides non est pars Penitentie, licet ad hanc efficiendam necessario requiratur: tum quia in ipsis locis Marc. i. Act. xx. quibus Lutherani suam sententiam probant, contrarium infert; utroque enim distinguuntur a penitentia, tum quia fides penitentiam praecepsit, eamque gignit; quomodo autem causa penitentie potest esse ejus pars? tum qua partes Penitentie censendas sunt illæ actiones, que a virtute poenitentie manant: at credere est fidei Theologica, non vero penitentie (moralis virtutis) actus.

III. — Non sunt omnia bona opera quæ post justificationem fiunt, inter actus penitentie numeranda: Seu, non omne bonum post reconciliationem? cum Deo factum, est pars Penitentie, ut sunt omnia, quæ fiunt sine relatione ad peccata præterita.

IV. — Mortificatio, et vivificatio, in eo sensu, quo a Calvinio, et Beza accipiuntur, non sunt partes Penitentie: Nam penitentia est tantum peccatorum, mortificatio autem illa afflictionum, et renovatio spiritualis, est etiam justorum; ista enim ad profectum: non ad penitentiam ut sic pertinent. Non « omnis mortificatio est peccatorum seu culparum »; cum etiam naturales inclinaciones et passiones homo justus mortificare debeat.

V. — Partes materiales Penitentie, quatenus scilicet ex parte penitentis ad remissionem peccatorum, in sacramento reconciliationis necessaria sunt, ex consensu omnium Catholicorum sunt: Contrito, confessio, satisfactio. Nugatur hic Amesius, dum negat, alter et alter (scilicet ut sacramentum, et ut virtus est) Pœnitentiam posse spectari; et cum Baptismum etiam vult esse sacramentum reconciliationis, in quo tamen non inventantur istæ tres partes: Hoc est λογουχεῖν.

Ad CAPUT XIX.

Amesius dissimulat Calvini, et Kemotii objectiones a Bellarmio profligatas; ut et cetera ad finem usque libri primi: Eodem modo integrum librum secundum, qui est de contritione, translatis.

VINDICÆ

PRO LIBRO SECUNDO

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ

AD CAPUT XVIII.

« De contritione », inquit Amesius, « nulla est gravis controversia, que hoc in loco potest tractari. » Videtur ergo admittere, que Bellarm. contra Lutherum, Calvinum, Kemotium etc. hic statuit, nempe 1. Contritio non est terror ex minis legis conceptus, nec est passio, sed actio, et ea libera, non coacta; ad Evangelium pertinet: nec item hominem illa spoliat bonus operibus; nec replet peccatis, ac maledictionibus; sed contra potius et ipsa est opus bonum, et a peccatis liberat, bona opera, et benedictiones adducit. 2. Ea sine speciali Dei auxilio haberi non potest. 3. In illa includitur odium, et detestatio peccati præteriti. 4. Itemque propositum recte in posterum vivendi. 5. Est ad justificationem omnino necessaria. 6. Debet esse ex toto corde, et super omnia. 7. Non requiritur tamen ad eam, ut sit sufficiens ad remissionem peccati, ut aquilus sit magnitudini iræ divinae. 8. Debet autem esse summus dolor appretiative, non intensive. 9. Non requiritur certus ejus gradus intentionis, nec illa mora temporis. 10. Contritio vera, causa est remissionis peccatorum, quia nempe disponit ad justificationem, et impetrat remissionem peccatorum. 11. Contritio perfecta cum voto sacramenti suscipiendo remittit peccata ante Sacerdotis absolutiōnem. 12. Nullum est peccatum, quod per veram penitentiam non delectatur. 13. Contritio imperfecta, sive attritio, ex timore peccata, bona est, et utilis.

Gerhardus etiam paucula hic movet, et ea ipsa satis puerilia.

Nam th. 38. sic colligit: « Quod est me-

dium justificationis ex parte hominis, ab eo fides excludi nequit: Penitentia juxta Bellarm. est medium justificationis: Ergo fides ab ea excludi nequit ». Subsumo ego: Baptismus (juxta illud Joan. III. *Nisi quis renatus fuerit*), est medium justificationis: Ergo fides a Baptismo, tamquam pars excludi nequit; quod est sine dubio falsum.

Th. 44. affingit Bellarmino, quasi « exigeret signa contritionis externa », prater ipsam confessionem peccatorum. Est itaque argutatio tota vel flagitiosa, vel puerilis.

Th. 43. more consueto sic nugatur: « Fatur Bellar. Scholasticorum in hac questione dissensionem »: Ergo Bellar. est Lutheranismi testis. Numquid bella illatio! Ut illa th. 31.

Thes. 47. sic arguit: « Ut si se habet contritio proprie dicta in genere, ita se habet contritio metaphorice sic dicta in specie, que est cordis humani: atqui conteri, et emolliri, respectu sui objecti, quod conteritur, et emollitur, est passio: Ergo etiam contritio cordis, non est actio, sed passio ». Respon.: Si major cruce accipiat, ut præcedit Gerhardus, sequeretur pariter, contritionem non prærequiri ullam notitiam, nec esse hominis ut sic actum vitalem, sed omnino similem contritioni lapidis, aromatum etc., quo quod puerile magis? Imo hoc ipsum evertitur mox th. seq. « Manifestari enim, « et argui peccatum » non potest, nisi in agente intellectuali, et libero.

Th. 51. « Si in actu justificationis non concurrunt illa merita præcedentia: Ergo nec de congruo ». Respon.: Certum est, antecedens apud Bellarm. in Ps. vi. loqui de merito proprie dicto: unde non nisi pueriliter ad meritum improprium arguitur.